

באחד מימי החנוכה, נערכה באולם 'בית העם' בירושלים, הופעת בכורה של הצוגה "תסמנת נתינה" העוסקת בעולמן של בחורות חרדיות בעלות מוגבלות, ומוצגת על ידי בחורות המתגוררות בדירת מוגן של 'עלי' שיח'. שונה, מפתיע ומחיבת התייחסות.

פְּתַאֲוָם לְפָרָח

והיא משכה אותו למעלה, ודחפה את האדמה לצדים
ואז יצא הרוש שלו, מתוך האדמה
וביצבע לעולם שבחוץ.

בחוץ הביטה בו שימוש וחיכאה אליו
הוא חיך אליה התמתחה וגבה.

התמתחה וגבה, עוד ועוד, ויצאה לו זרוע נוספת,
עליה ועוד עליה, גבעולים

ובאה הרוח וניענה אותו
ובאה הנשם והשיקה אותו
ובאה המשם ויבשה אותו,

חיממה אותו
חיבקה אותו

ופתאום הוא הפך לפרה.

רקי: אני רקי, כדי שתתקברו אליו, יש לי ריח נחר
יהודית: אני יהודית, אל תקטו אותי טוב לי פה.

עליה: אני עלייה, אני עדינה אבל השורשים שלי
חזקים.

חני: אני חני, אני מביטה אל השמיים.

רוזיטל: אני רוזיטל, אני הרבה יותר מפרה - אני עולם
שלם.

שמחה: אני שמחה, אני צריכה שמש, גם גשם והרבה
אהבה.

שולמית: אני שולמית, יש לי עוד הרבה תוכניות לא רק
להיות יפה.

(הקריניות ממשיכת)

הפרה הזאת נתן הרבה יופי לעולם
נתן אשור לעולם

נתן דעת וחוכמה, ומישיע לעצור ולהבטיח בו
קיבול הרבה שמחה בחיים.

נעמה: "חישתי אנשי מקצוע שיסכימו

לעבוד עם השחקניות, כפי שעושים
בהפקה וגילה, לא לפנים משורת הדין.

דעתני שהבנות ראיות לתשותם לב גגל
שהן מסוגלות להעלות הצגה כזאת, ולא

בגלל שהן זוקקות לדחמי החברה".

נעמה: "חישתי אנשי מקצוע שיסכימו

לעבוד עם השחקניות, כפי שעושים
בהפקה וגילה, לא לפנים משורת הדין.

דעתני שהבנות ראיות לתשותם לב גגל
שהן מסוגלות להעלות הצגה כזאת, ולא

בגלל שהן זוקקות לדחמי החברה".

מאת ש. שיין

ה אין שחיקניות 'אמיתיות' זו הייתה החשיה
פה הבימתי הראשונה שלחן. למרות
הבטחון העצמי שהפיגינו, אפשר היה לחוש
את התרגשותן באוווי. היו שם גמומיים,
בליעת מילם וגם שכחו שם לפחות את הטקסט.
אפרת הבמאית עוזדה מאחוריו הקלעים: 'טרואן, גם
שחקניות וגילות מתרגשות, גם להן יש 'בלאק אוט'!
ויחד עם 'הפלות' הבמאת קטנטנות, הקחל קיבל אותן

בתהלהבות אמיתית ועם הרבה הרבה חום ויעידות.
על הבמה מפוזרים פרחים גדולים, עשויים מסpagetti
וקל קרצבעים שובי עין. מוסיקת טבע נשמעת ברקע,
ובוינוט הפרחים, הבנות על הבמה מכונסות ומ קופלות
כמו זורעים קטנים. ברקע נשמעים דברי הקריינית:

"בראשית היה זרע קטן אפור ומקומט, שתולע עמוק
באדמה האפלה.

הוא שכב שם שנים, בלי לנוע,
הוא נשים ונשף, נשם ונשף
וחיכאה.

למה הוא חיכאה? הוא לא ידע,
רק בבטן הייתה לו הרגשה שימושו עוד ציריך ל夸נות
שמשמו עוד יתרחש.

ויום אחד מים קרייניס דגדנו אותו, נגע בו
בכל חלקיו.

המים חיללו לתוכו וויככו אותו
והוא בלע את המים, בלע, בלע,
התנפח והתרחב.
ופתאום יצאה ממנו זרוע, ארוכה אורך

רויטל: (קמה ונעומת בצד מול כל החברות המוחבקות) לי אין תסמנת, לבעה של依 אין הגדרה. מה, אני אשאר פה לדבי? כל הבנות: (מחבקות אותה ומצרפות אותה למעגל) לא! ציטורי אלינו!!!

אפרת: עם שחנית מקצועית אני 'סוגרת' על סגנון מסויים ובורו שיש לה את זה. איתן שום דבר לא ודאי. בכל הצעה יש את המתח: מי תבהל ותשנה וזויה חוויה חדשה בשביי' כאדם וכאיש מקצועי - לוותר על הרצון לשלווט, לדעת לקבל את ההפתעה בכל פעם מחדש. כאן, בזמן אמת, בזמן העצגה עצמה קוראת התroxות אמיתית, לא עצמה קוראת התroxות אמיתית, לא מבוקרת, על הבמה.

לאחר חודשים ארוכים של עבודה רצופה, התמלאה מחברתת של אפרת בזוכרונות, מחשבות הגיגים וחלומות כמוסים של הבנות. "בחורת שבע בחורות שנראו לי המתוויות ביתור" היא מספרת "ששחיקות המילולית, התנוועת והיכלה שלן לשותח על עצמן היא די גבואה. התחלתי לשותח וחוויה חדשה בשביי', כשחצץ שיעור הוקדש לתרגילים של תנועה ודמיון, והחצץ השני לשיחה מלבד אל לב. שאלי שאלות, הן ענו בפתרונות ולאט לאט כתבתית את המזהה המורכב מדילוגים שלחו בין לבן עצמן, מונולוגים, התחללה, אמרץ וסוכ, ככל שנייתו כמעט מדברין המקוריים". לאפרת אין כל רגע בחינוך מיויחד, וכל נסiona התמקד עד עתה בעבודה עם שחנים ורגלים. היא רואה זאת כיתרון: "בגיל שלא ידעת איך להתיחס לשחניות מבחינה טריפטית אלא רק מבחינה מקצועית, הבנות קיבלו תחושה של מחויבות ואתגר 'אני לא יודעת איך להתנהג אתכן חוץ מאשר עם שחניות וגילות', אמרתי להן השם והערב. נתתי להן זמן רב יותר ללמידה

שנים רבות חולמת נעמה לדנו, מנהלת מערך הדיר במוסדות עלי' שיח' להעלות הצגה פרי עט ובהתפתחות של בנות טיפוחיה, בנות בעלות מוגבל ויות הגורם בדירות המוגן. "יש הרבה מה לשם מהן" היא טוענת "וохран בchlט יכולות שלן ומשמשים להן רבים מייצגים את האינטנסיס שלן וממשים להן כפה. אף אחד לא היה רוצה שימושו ידבר בשם כל הזמן. יש בתוכן את היכולת לבטא את עצמן ובכורה הטובה ביותר. צריך רק להוציא את זה מהכח אל הפועל".

הרגע, שנרכס במוחה של נעמה, החל קורס וור וגידים רך בשנה האחרונה. "הרבה זמן חיפשתי את הדרך לעשות את זה בצוואר מכובדת" היא מסבירת, "חיפשתי אגש מיוצע שסבירו לעבר עם השחקניות, כפי שעושים בהפקה גאליה, לא לפנים משורת הדין. ידעת שהבנות רואות לתשומת לב בגל שלן מסגולות להעלות הצגה כזאת, ולא בגל שהן זוקחות לרוחמי החברה".

אפרת בן יהודה לויין, היא מחזית ובמאית מקצועית, שהחללה לתת שיורי דרומה בדירות של עלי' שיח', והצלחה ליצור קשר ופותח עם הבנות, שרובן עברו את גיל העשרה. לאט לאט נפתחה בפניה, וחשפוי את עולמן הפנימי, שבדרך כלל מוחבא עמוק מתחת לפנים. נומה רואה את החשיפה עצמה כاكت עמוק ומתקדם "מרגע שהפסיק להיות סוד שיש להן תסמנות דאון, או תסמנות ויליאמס, או כל מוגבלות אחרת, והן מדברות על זה בצוורה חופשית" הן משלימות מעל עצמן את הרגות הקשים סביבה זו. זה נתן להם כוח להתעסק בקיודם עצמן ולא לדוש שוב ושוב בתסכולים ובתסביכים שהנכות יצרה, כמו איך אני נראית ומה חשובים עלי. וקידום עצמן - וזה הדבר הנכון ביותר עbron".

שמהה: כנסטעי באוטובוס אנשים הסתכלו עלי, אייזן בחורה ואת: נורמלית או לא נורמלית... הם התקרכבו אליו, עברת לידה הנגה. למדתי לא לשים לב אליהם.

מדרכיה: בנות, למה אתן חשבות שהתנהגו אליכן ככאנו. רוטיל: לא רצץ להיות חברים שלנו, התרחקו מאיתנו.

מדרכיה: מה הייתה הבעה שלך? כי אנחנו שונים.

שולמית: אם מודריכת? ומה אתן שנות? מודריכת: ליש תסמנת דאון.

שולמית: (קמה ומצרפת אליה): גם ליש תסמנת דאון.

ריקי: (מחבקת את שתיהן) גם ליש תסמנת דאון. עלייה: וליש תסמנות ויליאמס. חני: ליש תסמנת דאון.

הודית: וליש תסמנות ויליאמס.

אנשים אמיצים

וגם זה ציטוט מהצגה, אנא שנו את האותיות(^{תאורה})

(המשך בעמוד 34)

אחרי הצגת הבכורה, שנערכה כאמור בחונכה, הוזמן הקהל להשתתף בדיון עם נעמה, אפרת, קיבי, והשחניות. הקהל, שהיה חם ואוהד, התעניין בחוויות הצירה שלהם. בהתגשהם בלתי מוסתרת, סיפורה וויטל שהתקען הקשה ביפור בשבייה בהצגה היא החשיפה של התנהוגותה בעבר, לפני שהחליטה לפתח דרכ חדש. שמהה סיפרה על צוירה נשוחט להוריד לה קטיע בחרצגה. שלומית בקשה מהקהל, שההתיחסות לחרים היה "בצורה יפה", הכין בנהת שיש, כמו שמתיחסים לאחרים" וויטל הביעה שאלה: "זהי הצגה מאר מעניינת, אנחנו רוצים עוד הרבה קחל, תגידו אלה...".

אחרי הצגת הבכורה, שנערכה כאמור בחונכה, הוזמן הקהל להשתתף בדיון עם נעמה, אפרת, ריבי, והשחניות. הקהל, שהיה חם ואוהד, התעניין בחוויות הצירה שלהם. בהתגשותם בלתי מוסתרת, סיפורה וויטל שהתקען הקשה ביפור בשבייה בהצגה היה החשיפה של התנהוגותה בעבר, לפני שהחליטה לפתח דרכ חדש. שמהה סיפרה על צוירה נשוחט להוריד לה קטיע בחרצגה. שלומית בקשה מהקהל, שההתיחסות לחרים היה "בצורה יפה", הכין בנהת שיש, כמו שמתיחסים לאחרים" וויטל הביעה שאלה: "זהי הצגה מאר מעניינת, אנחנו רוצים עוד הרבה קחל, תגידו אלה...".

משמעותי אתני כאן היא האתנית. אטגר עצם, לסתת את הבנות האלו שהן בשולי החברה וולדוחף את השולטים למרכז. אני רוצה שטומלים יראו אותנו כפי שאנו רואת אונן. בני אדם הצעירים חווים לדידית המוגרים המשמשת להם כבית לכל דבר. שם הם שותפים, בהתאם ליכולתם, באירועים חברתיים, כל זאת בסיווג אנסי צוות מקצועיים ופראדרפואים.

פרנקל, נסדה לפני כהמונה שנים, במתנה לתה מענה לצער של עצמם בחורים ובחרות מוגבלים, לצאת לחים עצמאיים. יס. כויס פועלות בירושלים שלוש דורות של בחורות, שתי דורות לבחוורים ועוד היד נטויה. רוב רובם של הדיררים, עובי דים בשעות הבוקר במקומות עבודה שונים, ובשעות אחריו הצעירים חווים לדידית המוגרים המשמשת להם כבית לכל דבר. שם הם שותפים, בהתאם ליכולתם, באירועים חברתיים, כל זאת בסיווג אנסי צוות מקצועיים ופראדרפואים.

הציגו חושפת את המעויבות העמוקה והקשר הריגשי

אתו חשות הבחורות כלפי המדריכת, כלפי חברותיהן לדירה וכלפי המצוות המסורה העוסק בקידום.

נעמה: "הבנות המופיעות בהציגו היו אמנים סטוטוס אחיה, אבל בפועל השתדלנו לכל חינוך וחניכה היה חלק בהפקה. הבנות עזרו בהכנות התפאורה, והבנות התעסקו בטיעינה, פריקה והרכבתה. ובתוך כך, סדר היום הרגיל נשמר לפחות, לפעמים ההזורה הייתה עד אחת עשרה או שתים עשרה בלילה, ואחר כך עוד היתה ישיבת הפקה עם הבנות. זו הייתה תקופה קשה ותובענית אבל סמכנו עליהם שידועו לעמודה בה יפה".

לדברי נעמה ההציגו מאר גיבשה את הקבוצה. "דיברנו על כך שהן היום הדברים של ציבור מאר גודל של אנשים בעלי מוגבלות, ומונתלת עליהן אחירות כבדה. מה שהן בתאננה ותבענה ומה שהציבור ידע עליהם. ואני ידוע, אולי בנסיבות ההציגו הזאת, הן תוכלנה לשנות את הדמיון החברתי שלהן, ולהפוך את עולמן הסגור בדור כל, למשהו יותר קרוב יותר מובן...".

הchodת לשון המכחו לא פיפוי....

גם בשביב ריבי אטינגר-דרור העבודה עם בחורות בעלות מוגבלות היא חדשה ומרתקת, ולളתה ללא מושג חששות: "הצחיק אותנו שאני אהיה על הבמה עם עוז שבע בנות מוגבלות. הרי זה יהיה הרגע הנורמלי וחשבתי שגם אני אහפוך להיות כמו אחת מהן, שייהיה קשה ליחסות את הנורמליות שלי. קשה לי להסביר איך קאך את התחששה, אבל האמת היא איא שבסופו של דבר מצאתי שאמנים כל הכרומוזומים שלי בסדר, אבל רק על הניר. על הבמה עומדות שמנוה נשים רגישות עם התמודדות. בעוותן מצאתי את הפרופורציות של עצמי. אני חושבת שאנשי הציגות בדירות, כמו הבחורות עצמן הם אנשים אמיתיים עם הרבה נתינה. בחיים אנחנו ונתקלים בהרבה אנשים שלוקחים בלי לתת באמת. וכך יש נתינה ענקית - זו ממש מתנה בשכלי להיות כאן".

עמותת ההוריות עלי' שיח' שבראשו עומד הרב חיים

ריקי: אני עובדת טוב, מרווחה כסף וקונה דברים. בדירה הזאת הכל מסויים לי חזק ביטחון עצמי, המכiso לי להפעיל את המוח והצלה לשנות את עצמו.

חני: אני בעבודה חדשה ומרגישה כיפ. יהודית: היחס עם אבא שלו השתנה, הוא רואה שהשתנתה, כמו אני עוזרת בדירה אני עוזרת בבית. היום לא מגלגים עלי ברוחבו.

עליזה: אני למדתי להשתלט על מצב הרוח שלי, אני כבר לא בוכה כלל דבר.

שמחה: עברתי דברים מאד קשים, היום אני לומדת לך. עכשו יש לי בטחון עצמי. אנשים מתיחסים אליו יפה בכל מקום, באוטובוסים, במקרים העבודה.

שולמית: היום הכל שונה. כל היישוב מדבר איתי, כולן מזמין יעים אותי, אני משחתקת עם כולן, מסתובבת, מפטרפטה. אני קירבתי אותם אליו. מאז שם הציקו לי הם למדנו, גם בנו אדם מוגבל יכול לעשות המון דברים. הם אמורים להרים שלישיאון כמו ני בעולם. אני חושבת הרבה השינוי הוא מזה שאינו קירبات אותם אליו.

■ ■ ■

לדברי נעמה ההציגו מאר גיבשה את הקבוצה. "דיברנו על כך שהן היום הדברים של הציבור מאר גודל של אנשים בעלי מוגבלות, ומונתלת עליהן אחירות כבדה. מה שהן בתאננה ותבענה ומה שהציבור ידע עליהם. ואני ידוע, אולי בנסיבות ההציגו הזאת, הן תוכלנה לשנות את הדמיון החברתי שלהן, ולהפוך את עולמן הסגור בדור כל, למשהו יותר קרוב יותר מובן...".